

Για έναν όρθο προανατολισμό

ΤΟΥ ΠΑΝ. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ είναι η εποχή της κατάλυσης των εθνικών συνόρων, τουλάχιστο σ' ό,τι αφορά τα πνευματικά ζητήματα. Διαβατήρια δε χρειάζεται το βιβλίο για να περάσει από τη μία χώρα στην άλλη. Ο κινηματογράφος επίσης έχει ξεδιπλώσει την όθον του και κάλυψε ολόκληρο τον ουράνιο θόλο. Αμερικάνικα, σοβιετικά, ιταλικά, γαλλικά, γιανωνέζικα έργα οργάνων τον πλανήτη μας, σμίχουν στις ίδιες όθονες. Τα Τελεσάρς άναμεταδίδουν φωτεινές εικόνες, που τις συλλαμβάνουν οι άνθρωποι ταυτόχρονα σε πολλές ηπείρους. Οι μουσικοί ρυθμοί περνούν σαν ήχω από τη μία πλάγια στην άλλη διασχίζοντας ολόκληρη την έκταση της γήινης σφαίρας...

Γιγαντιαία σι' αλήθεια σημασίας αυτή η δυνατότητα μύησης του κάθε λαού σ' όλα όσα δημιουργεί ή ανθρωπότητα σαν σύνολο.

Κι' όμως αυτές οι πνευματικές επαφές έχουν και μία άλλη πλευρά. Τα πνευματικά προϊόντα δεν μοιάζουν ~~πια~~ με τα υλικά αγαθά, δε μοιάζουν με τα γιανωνέζικα τρανίστορ και τις αγγλικές ηλεκτρικές ξυριστικές μηχανές, που τὰ παίρνουν και τὰ χάρεσαι κάτω απ' όλες τις περιστάσεις, γιατί είναι άψυχα και προορισμένα μονάχα να εξυπηρετούν.

Τα πνευματικά καλλιτεχνικά δημιουργήματα, τὸ βιβλίο, τὸ κινηματογραφικό και θεατρικό έργο, ὁ ζωγραφικός πίνακας, ἡ μουσική δὲν ἔρχονται σ' εἰς ἄνθρωπον ἀντικείμενα γιὰ νὰ μᾶς κάνουν ἀπλῶς τὴ ζωὴ πὺρ εὐκόλη, πὺρ ἀνετη. Τὰ πνευματικά, καλλιτεχνικά φαινόμενα εἶναι ζωὴ, ἐμπειρία τῆς ζωῆς, στάση ἀπέναντι στὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ και δὲ μένουμε ἀπαθείς ἀπέναντι τους, τὰ δεχόμαστε μὲ τὸ ἀσθημα, μὲ τὴν καρδιά, πάσχομε ἢ χαίρομαστε ἀνάλογα μ' ἐκεῖνο πὺρ μᾶς δίνουν. Καὶ αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀλληλοπεδράση συμβάλλει στὸν ἄλφα ἢ θῆτα βαθμὸ στὴ διαμόρφωση τοῦ γούστου μας, τῆς ἀντίληψης μας γιὰ τὴ ζωὴ.

Νὰ πάρουμε λ.χ. τὸν κινηματογράφο, πὺρ ἀποτελεῖ τὸ ὑπ' ἀριθμὸ ἕνα τοῦ λαοῦ μας. Μεγάλη εἶναι ἡ ἐπίδραση, πὺρ ἐξόσκηση καὶ ἐξασκεῖ ἐπάνω μας. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι χάρη στις ἑλληνικές κυρίως ταινίες γάλασε τὸ γούστο πολλῶν θεατῶν.

Μαζὶ ὅμως μὲ τὰ κινηματογραφικά ἔργα και τὰ βιβλία ἀπ' τὸ ζεωτετικό μᾶς ἔρχονται και φιλοσοφικά, αἰσθητικά ρεύματα. Εἶναι λ.χ. αὐτὴ ἡ ἰδεαλιστική, αἰσθητική θέση, πὺρ θέλει τὸν καλλιτέχνη ἀπομονωμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ, θυθισμένο σ' ἕνα ἀπόλυτα δικὸ του κόσμο, πὺρ ἔρχεται και σὲ μᾶς και κάνει μερικούς νεαροὺς κύριους καλλιτέχνες, λογοτέχνες, ζωγράφους ν' ἀναζητοῦν θέματα μέσα ἀπὸ ἕνα κόσμο, πὺρ σὲ ἴδιο προσπαθοῦν νὰ φτιάξουν, ἕνα κόσμο τελείως ἀσχετο ἀπ' ἐκεῖνο πὺρ τοὺς περιτριγυρίζει, ἕνα κόσμο ἀρρωστημένο, καχεκτικό...

Δὲ νομίζουμε νάχει φτάσει ἡ Κύπρος, ἱστορικά, ἀντικειμενικά τὸ σημείο νὰ γεννᾷ τὴν ἀρω-

στημένη τέχνη τῆς ἀπελπισίας. Στὴν Ἀγγλία, Γαλλία και Ἀμερική ἡ τέχνη τῆς ἄκρας ὑποκειμενικότητας, ἡ τέχνη ἢ παθολογική μπορεῖ νάχει ἀντικειμενικά τὴν ἐξήγηση τῆς. Τὸ προτεσὲς τῆς διάλυσης και τῆς ἀποσύνθεσης τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας παρασέρνει μέσα στὴ δίνη του μερίδα τῶν καλλιτεχνῶν, κόβει τὰ νήματα πὺρ δένουν τὸν καλλιτέχνη μὲ τὸ λαὸ, τὴν κοινωνία σάν ὀντότητα μὲ τὴν ἱστορία τῆς, μετατρέπει τὸν καλλιτέχνη σὲ ξεκομμένη μονάδα, πὺρ πνίγεται μέσα στὰ ἔλη, πὺρ τὸν περιζώνουν.

Δὲν εἶναι ὅμως τέτια ἡ δικὴ μας ζωὴ, ἂν θέλομε νάμαστε ρεαλιστές στὴν ἐκτίμηση μας. Γι' αὐτὸ και πιστεύομε πὺρ εἶναι ἐκζητήση και ἀπλή ἐξέβαση φιλολογία νὰ μπάζει ὁ νέος κύριος λογοτέχνης τὸ στοιχείο τοῦ μηδενισμοῦ μέσα στὸ ἔργο του. Ὅχι πὺρ στὴν Κύπρὸ δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀπογοητεύσεις οἱ κοινωνικές. Τέτιες ὑπάρχουν κι' εἶναι δυνατές μάλιστα. Ὅχι πὺρ σ' ἐμᾶς δὲν ὑπάρχει ἡ πίκρα, ὁ πόνος, τὰ δάκρυα. Ὑπάρχουν και μὲ τὸ παρσάνω. Μὲ μιά μόνο διαφορά. Πὺρ οἱ πίκρες και ὁ πόνος τῆς δικῆς μας, τῆς κυπριακῆς ζωῆς, χρησιμοῦν γιὰ τὸ σφέζιμο τῆς καρδιάς μας και τὸ δυνάμωμα τῆς γροθιάς. Εἶναι θάθηρο γιὰ παρσπέρα προσπάθειες γιὰ μᾶς οἱ ἀπογοητεύσεις ἀπὸ τὰ δνειρα, πὺρ δὲν ἔγιναν ζωὴ κι' ὄχι ἀφορμὴ αὐτοθασανισμοῦ ὅπως κατάντησαν στὴ Δύση.

Και τοῦτο γιὰτὶ ἔξω τερικολί εἶναι οἱ παράγοντες, πὺρ τραυμάτισαν τὰ δνειρα τὰ δικὰ μας, τὰ δνειρα τῆς Κύπρου, κι' ὄχι χτικιὸ ἀπ' τὰ μέσα, ὅπως συμβαίνει μὲ τις προηγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες. Κι' ἡ διαφορά εἶναι τεράστια.

Ἡ κυπριακὴ ἀτμόσφαιρα εἶναι πὺρ καθαρὴ, τὰ καθήκοντα μπροστὰ στὴν κοινωνία μας πὺρ σαφῆ και ξεκαθαρισμένα, οἱ διαθέσεις τοῦ λαοῦ πὺρ λαμπικαρισμένες. Μέσα στὴν κοινωνία μας δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀναθυμιάσεις τῆς ἀποσύνθεσης, οἱ ἄνθρωποι μας στὴν πλειοψηφία τους (μιλοῦμε φυσικά πάντα σὲ σχέση μὲ τις ἄλλες, τις ξένες καταστάσεις) εἶναι ὀλοκληρωμένοι και ὕγιεις.

Φυσικά ὄλ' αὐτὰ, πὺρ λέμε, μπορεῖ νὰ μὴ σημαίνουν τίποτα γιὰ τὸν καλλιτέχνη. Γιατὶ ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ νιώσει κάτι γιὰ νὰ τὸ κάνει κτῆμα τῆς καρδιάς του, μὰ και τοῦ νοῦ του. Κι' ἕνας μονάχα τρόπος ὑπάρχει γιὰ νὰ γίνει αὐτό. Νὰ ἐπιζητήσει ὁ καλλιτέχνης τὴν ἀπ' εὔθεας ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωὴ, πὺρ σφύζει τριγύρω του, νὰ θρεῖ τὰ μονοπάτια ἐκεῖνα πὺρ θὰ τὸν δηγύησουν στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ. Πάνω ἀπ' ὄλα ὅμως ν' ἀγαπήσει τὸ λαὸ του. Μπορεῖ νὰ φαίνεται παρράξω ὄλλα εἶναι γεγονός. Σὺχνά ἔρχεσαι ἀντιμέτωπος μὲ μιά διάθεση περιφρόνησης πρὸς τὸ μικρὸ ἔτοστο τόπο και τοὺς ἀνθρώπους του. Κάθονται ὀρισμένα νεαροὶ καλλιτέχνες και κρίνουν τοὺς πάντες τριγύρω ἀπ' ὀ-

ψηλοῦ, θγάζουν συμπεράσματα, ἐκδίδουν συνταγὲς μὲ θάση καθάρᾳ ὑποκειμενικά κριτήρια. Ἀκοὺς συχνά νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ πόσο ἀνίκανος εἶναι ὁ λαὸς μας γιὰ πετάγματα, γιὰ τὸ πόσο πεζὴ και πηληκτικὴ εἶναι ἡ ζωὴ του.

Ὁ τόπος μας εἶναι φυσικά νησί, περιορισμένη εἶναι ἡ ἔκταση του, περιορισμένα τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ λαοῦ του, κι' ὁ καλλιτέχνης μὲ τὴν εὐαίσθησή, πὺρ τὸν χαρακτηρίζει ἰνῶθει ὀποσδήποτε ἀκόμα πὺρ ἔνθωνε αὐτὴ τὴ στενότητα τῆς ζωῆς. Ἀλοῖμονο ὄμως ἂν θελήσει ὁ καλλιτέχνης νὰ σταθεῖ ἀπάνω ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, τὴ «στενὴ», τὴν «πηληκτικὴ», τὴ «χωρὶς ἐνδιαφέρον», σάν ψυχρὸς ἀδέκαστος κριτής. Ἀλοῖμονο λέμε γιὰτὶ ἀπὸ τὴ στιγμή πὺρ θὰ τὸ κάνει αὐτὸ, θὰ χάσει τὴν ὀντότητα του σάν καλλιτέχνης. Ὁ καλλιτέχνης ποτὲς δὲν προσεγγίζει μὲ τὸ παγωμένο νοστέρὶ τοῦ χειροῦρου τοῦ κοινωνικά φαινόμενα. Ἀκόμα περισσότερο ποτὲς δὲν τοὺς στρέφει περιφρονητικά τὴν πλάτη. Παίρνει τὴν καρδιά του στὴ χούφτα του και μ' αὐτὴ φροντίζει νὰ ζεστάνει τὸ κάθε τι πὺρ τὸν περιβάλλει.

Τὸ μικρὸ αὐτὸ νησί ἂν τὸ κυτᾶξεις μὲ τὰ μάτια τῆς καρδιάς σου σάν μιά μονάδα ζωῆς, πὺρ ξεκίνησε μέσα ἀπ' τὰ θάθη τῶν καιρῶν γιὰ νάρτει στις μέρες μας φέροντας καρφά ἀπάνω του τὰ σημάδια τοῦ δίσκετων χρέων, τότες θ' ἀνακαλύψεις μὲ μῖα πὺρ ὄλα παρσάνουν ἑλλiptικές διαστάσεις, ἑλλiptικούς χρωματισμοὺς. Τότε θ' ἀνακαλύψεις πὺρ ὄλα αὐτὰ, πὺρ σήμερα πνίγουν και ἀπαθοῦν, εἶναι ἀπλῶς στιγμὲς μῖας διάρκειας, εἶναι σκιές μέσα στὸν ἥλιο. Ὁ περιορισμένος χώρος δὲ στάθησε ποτὲς φραγμὸς γιὰ τὴν Τέχνη, πὺρ ἔχει τὸ μοναδικὸ ἰδιωμα νὰ τραβᾷ μονάχα σὲ θάθος. Ὁ Λάβενς, ὁ μεγάλος αὐτὸς μυθιστοριογράφος τοῦ καιροῦ μας, εἶναι στὴ μικροαστική Ἰσλανδία μὲ τις 130.000, πὺρζήσε και δημιούργησε. Καὶ τὰ μυθιστορήματα τοῦ δικοῦ μας τοῦ Καζαντζάκη εἶναι τὴν Κρήτη πὺρ ἔχουν γιὰ πατρίδα.

Τὸ θέμα μας εἶναι μεγάλο κι' ἔχει πολλές πτυχές. Ἡ ὄραση εἶναι μιά: Εἶναι ἀνάγκη ἡ τέχνη μας νὰ στραφεῖ πὺρ καθοριστικά πρὸς τις λαϊκές, ἔθνικές πηγές. Ἀνησυχητικά μᾶς στριμώχνουν ἀπὸ παντοῦ οἱ ξένες ἐπιδράσεις, ἡ μεγάλη ἑλληνικὴ τέχνη δὲν εἶναι και τόσο κοντὰ μας γιὰ νὰ μᾶς προστατῆσει — τὸ θέλομε εἶτε ὄχι οἱ δικές μας κοινωνικές ἐξελίξεις ἀκολούθησαν και ἀκολούθουν διαφορετικὸ δρόμο. Ἔτσι, στήριγμα νὰ ψάξομε νὰ θροῦμε μέσα στὸ νησί, στὴ ζωὴ του, στοὺς προβληματισμοὺς του. Κι' ἀπ' ἐδὼ τότε θὰ ὀδηγηθοῦμε φυσικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο πρὸς τις καινούριες ἀναζητήσεις και τὴν κριτικὴ ἀφομοίωση τοῦ καινούριου πὺρ προσφέρει ἡ τέχνη τοῦ ζεωτετικού. Γιατὶ τότε μονάχα θ' ἀξιοποιήσομε θετικά τις διεθνεῖς πνευματικές καλλιτεχνικές ἐπαφές ὅταν μὸσοῦμε νὰ διῶλίζομε μέσα ἀπὸ δικὰ μας ἔθνικά κριτήρια ὄλα ὄσα μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὰ ξένα.

ΝΑΟΥΜΑΝΝ

Εἰσάγεται μὲ ἀνταλλαγὴν Γεωργικῶν προϊόντων.

Η ΜΗΧΑΝΗ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΓΓΟΝΙΑ ΣΑΣ

ΔΟΡΕΑΝ

Ἐπιδορθώσεις καθὼς και διδαχὴ κεντημάτων στὸ σπίτι σας

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΝ

Εἰδοποιήσατέ μας διὰ μίαν ἐπίδειξιν στὸ σπίτι σας ἢ ἐπισκεφθῆτε μας.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΑΟΥΜΑΝΝ & ΛΑΤΑ

Γωνία Ὀνασαγόρου 24
Ἀπόλλωνος 2
Τηλ. 75922
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ἀθηνῶν 23
Τηλ. 4133
ΛΕΜΕΣΟΝ

Γρ. Αὐξεντίου 8
Τηλ. 4498
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΝ

Δημ. Ἀγορᾶς 18
Τηλ. 2989
ΛΑΡΝΑΚΑ

Θερμοπυλῶν 60
Τηλ. 2477
ΚΤΗΜΑ

στοὺς περιοδεῶντας μὲ αὐτοκίνητα ἀντιπρὸσώπους μας.